

Viinakuu viinatagi soe

Sügisel on suve silmad, kuid talve hambad. Torma.

Ega juhtu just sageli, et ilm ennast kordab. Suvel oli kanget tahtmine vanu ilmalugusid korrata, nii nagu tele- ja raadiomehed seda teevad.

Seekord juhtus aga nii, et oktoober kordas mitmes mõttes 2001. aasta viinakuu ilma. Tookord sai juttu alustatud nii: "Tänavune oktoober näitas vaid korraks hambaid, rohkem oli näha suve silmi."

Talve hambad tähendasid siis vaid miinuskraade, mitte aga lund nagu nüüd.

See-eest nägime eelmisel kuul päikest palju sagedamini kui nelja aasta eest. Tõravere andmetel pole koguni nii selget viinakuud varem olnudki!

Suvesilmne viina- ja valimistekuu

Vanahärrade suvi jätkus ka oktoobris oma paarkümmend päeva. Hinnatundlikele seniorkodanikele oli see muidugi igati meeltemööda – mõnus aias nokitseda, küttekuludki ei mõjunud tapvana.

Ainult et kuivus kippus puudele-pöösastele kohati liiga tegema. Esimesel kümmepäevakul paljudes paikades ei sadanud pea tilkagi (Võru 0 mm, Tallinn 2 mm).

Sügisest põuast päästis maa kuu lõpukolmandik, kui muld sai kastetud korralikult, normaalse sügise moods. Kohe nii, et vihmanormid tulid täis ja isegi ületatud. Pole midagi imestada, sest 26. oktoobril sadas vihma, lörtsi, lobjakat Kihnus 49 mm, Tõraveres 34 mm – üle poole keskmisest kuu kogusest.

Kui Eesti meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis

(EMHI) tehti tavapäraseid kokkuvõtteid, selgus, et riigi keskmiseks sademete hulgaks saadi 59 mm ehk 88% normist. Sellest vaid 13 mm moodustas kahe esimese dekaadi saak.

Ilmataat püüdis seega valimiseelset mudamaadlust ning poripildumist igati piirata. Ent võta näpust – inimene saab ikka looduse vastu küll, kui aga väga tahab.

Kõige enam sai taevast märga Kihnu saar (80 mm), kui-veem oli Võrus (41 mm) ja Narva-Jõesuus (42 mm).

Viinakuul polnud sooja saamiseks vaja viina visata, sest vaid kuu lõpp oli tavalisest jahedam. Seevastu on viimase poole sajandi jooksul oktoobri esimehe dekaadil tänavusest soojem olnud vaid 1985. aastal.

Võrus kerkis elavhõbedasammal kraadiklaasis teisel kuupäeval lausa suvise 20,4 kraadini. Eesti keskmiseks arvutasid EMHI klimatoloogid 7,5°, mis on pikaajalisest keskmisest 1,5 kraadi võrra kõrgem näit. Soojem oli endiselt rannikul (Vilsandil 10,9°), jahedam aga Pandivere kõrgustikul (Väike-Maarjas 6,5°).

Viimases kandis jäi ka ööl vastu 26. oktoobrit maha sadanud üle 10 cm paksune lumi püsima kuu lõpuni.

Tormine välisilm

25. ja 26. kuupäeval võis öelda, et möllas esimene talvetorm – Kihnus küündis tuule kiirus 23 meetrini sekundis. Ja kümme päeva varem olnud tormi nimetamisega meie sünoptikud selle aasta esimeseks tõeliseks sügistorimiks.

Sadakond aastat on orkaanidele nimesid pandud, pool aega sellest korraliku nimekirja alusel. Igal aastal alustati Atlandi ookeani suurormide nimetamist A-st ning loodeti, et W-ni piisab tähtedest. Öigemini 21 tähest, sest Y, Q, U ja Z jäid nimekirjast välja kartusel, et nende tähtedega algavaid meeste- või naistenimesid hakkab nappima.

Nimesid pannakse troopilistele tsüklonitele, kui keskmine tuule kiirus seal ületab 18 m/s. 1. kategooria orkaani tuulte kiirus ületab aga juba 33 m/s.

Kui seni oli Kariibi mere piirkonnas nähtud 21 nimega torme vaid 1933. aastal, siis tänavu jõuti nende lugemisega aegsasti sama kaugemale ja lõpu ei paista veel tulevat! Orkaanide hooaja ametlik lõpp on ju alles 30. november.

Nimekirja otsustati jätkata kreeka tähestikuga. Nii on Kesk-Ameerikat ja USA-d kolitanud juba ka Alpha ning Beta-nimelised orkaanid.

Et ameeriklased on meile "lähedased", siis kuuleme sealtnurga tormidest kaunis tihti ning põhjalikult. Arvestagem aga, et Atlandil möllab vaid 12% kogu maakera orkaanidest, 57% neist tegutseb kusagil Vaiksel ookeanil (ning sugugi mitte vaikselt).

Ilmast muiste

Sada aastat tagasi oli viinakuu Tartus külm (3,8°) ja niiske (82 mm).

Postimehele kirjutati: Vastseliinat. Kolm ikaldu-seaastat on meil selja taga, tänavu loodeti suvekest saa-

vat, mis ka vanad haavad parandab. Aga mai ja juuni kuu ei tulnud vihma tilkagi. Jaani päeva ajal näitas kõik nagu kõrbenud olema, ainult aegsasti külvatud ja luujahu ning teiste kunstsõnnikutega väetatud rukis pidas vastu ja andis keskmist saaki. Linad aga jäevad pika põua tõttu öredaks.

Kambjast. Roovitsa-mõisa Wissi kõrtsis peeti puhapäeva öhtul loosimist. Rahvast oli kõrts püsti täis ja joomine kestis kuni esmaspäeva hommikuni. Lõõtspilli lõhkujaid oli mitu. Mehi, naisi, poissid ja tüdrukuid oli täispurjus ja nii mõnigi ei teadnud, mis tegi.